

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor : Reuniunea învățătorilor români dela școalele popor. conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR : IOSIF STANCA	Manuscriptele și corespondența se vor trimite redact. în Rosa, u p. Marospetros, ctul Arad, iar abonamentele casarului In- lila Grosforean în Galsa-Vilâjos.
Comitetul de redacție :	Dim. Boariu, I Borlea, Nic. Cristea, Teodor Cherechean, Pe- tru Colțen, Pavel F. Dârlea, Iuliu Grosforean, Teodor Mariaș, Ioan Crișan, Iosif Moldovan, Traian Mazer, Dim. Olariu, D. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădean și Petru Vancu.	
Abonament : pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.		

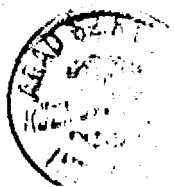
Relativitatea educației.

Au fost timpuri și bărbați de școală, cari au susținut și mai susțin și astăzi, că școala este atotputernică, poate să schimbe radical mersul lumii, poate cu alt cuvânt să săvârșească adevărate minuni.

Ceice au susținut și mai susțin astfel de teorii pripite, au judecat și judecă lucrurile în mod unilateral și numai la suprafață.

Mânecând dela principiul recunoscut decătră cei mai mari cugetători ai omenimei, că în lume toate sunt numai *relative* și nicidecât *absolute*, reiese în mod evident, că teoria atotputerniciei școalei la cel dintâiu pas se clatină și dă de mal, nefăcând nici școala excepțiune în acest macrocosm, pe care noi îl numim univers.

În decursul veacurilor s'au stabilit incontestabil multe principii sănătoase și s'au secerat succese admirabile și pe terenul educației, dar cutoatecă aceste succese poartă pecetea genialității, nici pe departe n'au ajuns la culmea perfecțiunii, la ultima rațiune. Precum în tehnologie mașina de sburat nu va rămâne desigur ultima descoperire, așa nici în pedagogie cele mai nouă descoperiri nu vor rămâne totodată și cele din urmă. Teo-

riile celebre de astăzi urmașilor noștri cu simțuri cu mult mai dezvoltate li se vor părea lucruri de rând și se vor avânta la lucruri, la cari noi astăzi nici nu bănuim măcar. Generațiunile viitoare nu-și vor mai cheltui energia — cel puțin nu în așa măsură — în tehnica educațiunei. Generațiunile viitoare, în urma muncii noastre, vor avea terenul astfel pregătit, ca să se avânte la înălțimi amețitoare. Acele generațiuni nu vor mai fi măestrul, care să se trudească o vieată întreagă ca din materia brută să cioplească din greu, ca să aibă cei puțin în miniatură opera ce o urmărește, ci va fi artistul mare, care va avea mai mult ca să *ciseleze* și să-și *poleieze* mai mult opera și cu toate acestea nu vor ajunge idealul urmărit. Și e bine că mâna nevăzută a providenței a întocmit astfel lucrurile, deoarece în caz contrar omenirea ar cădea în cea mai mare amortire și ar încetă orice avânt nobil de progres și de veșnica dorință spre mai bine.

Deaceea nu credem în atotputernicia școalei și a educațiunei peste tot. Ca orice lucru din lume și educațiunea are numai putere relativă și nicidecât absolută. mprejurările de cari atârnă o face să oscileze când în dreapta când în stânga în raport cu sprijinul ori obstacolele ce i se pun în cale. Deaceea vedem, că la popoarele la cari centrul de ocupațiune îl formează chestiunile de educațiune, aceasta s'a avântat la înălțimi considerabile, iar la acele, la cari aceste chestiuni formează a cincea roată la car, se târește și astăzi în noroiu și-ți trebuie patru boi, ca să o urnești din loc.

R.

Cum mi-am făcut muzeu școlar la școala mea.

Ce înțelegem prin învățământ intuitiv, bineînțeles, că nu mă voi apucă să spun, cu atât mai mult nu mă voi apucă să argumentez și să-i demonstrez însemnătatea. Principiile lui sunt întoarse și pe o parte și pe alta, tăl-

măcite și răstălmăcite de toți și'n definitiv aprobate de toată lumea didactică. „Nimic nu se poate prinde în minte, fără să nu fi trecut mai întâiu prin simțuri“ zic unii; „Intuiția este baza, pe care se clădește edificiul intelectual, este pârghia de reazim a întregului învățământ“ adaugă ceilalți, și au dreptate, au foarte mare dreptate; nimeni nu le-o contestă.

Așa zic toți, așa zic și eu, fiindcă așa este.

Ieșim din școală cu un stoc bine definit, cu o doză relativ suficientă de principii pedagogice, și nici dragostea de „multă treabă“ nu ne lipsește. Plecăm la postul destinat cu mare râvnă de a munci și puși pe orișice s'ar întâmplă.

Acolo o mulțime de împrejurări, cari de cari mai grele, mai nefavorabile îi fac să-și uite de ce-și puseseră în gând, sau să le creadă nerealizabile și principiile rămân tot principii; ori ele n'au valoarea lor adevărată, decât transformate în fapt.

Astfel își urmează el, învățătorul, (căci școala lui e lipsită de toate) calea cea mult bătută de atâția alții, mulțumindu-se cu puțina intuiție ce o poate face, fie după hărți și tablouri (acolo, câteva), fie în desemn pe tablă, imagini de altfel foarte palide. Și din acestea ce se pot scoate? Noțiuni și reprezentări foarte neclare și cât se poate de superficiale, judecăți și raționamente false, confuze desigur. Iată deci bagajul intelectual al tânărului absolvent de curs primar.

Aceasta am constatat-o la elevii mei, la cei din comunele vecine, ba și aiurea, căci, afară de mici deosebiri, la toți s'a procedat la fel.

Ce e de făcut atunci? Tocmai de acest lucru voi căută să mă preocup aici, punând cred o mână de ajutor în această direcție.

În consecință trebuie să recurgem la alt mijloc decât cel de până acum. „Care?“ vă veți întreba. Totuș îl știți cu toții. Să vi-l spun, este *muzeul școlar* în prima linie. „Ei, dar asta este chestie veche și discutată prin

toate revistele de școală“, ar zice domnul X. „Bine, că e chestie veche, ar fi ce-ar fi, nu e nimica“ parc'ar luă replica domnul Y. „dar greul cel mare este că nu poți, n'ai mijloace ca să alcătuești un muzeu școlar“....

Voiu răspunde numai domnului Y. și-i voiu spune așa :

Dacă e vorba de alcătuit, e lucru foarte ușor. Și fiindcă mi se pare că nu-ți vine a crede, o să caut să mă explic și să-ți dovedesc justețea afirmației mele, dar te rog fii atent.

E un an de zile, decând am început la alcătuirea unui asemenea muzeu și acum e gata complet, afară de câteva mici lipsuri. Bani din punga mea n'am dat pentru el, dar în schimb am dat multă bunăvoință. Nimeni nu mi-a dat nimic. Totul e adunat și făcut de mine.

Întâiu, printr'o serbare dată în comună mi-am făcut rost de un dulap cu geamuri, comandat înadins pentru muzeu. E lung de 3 m., înalt de 1.50 m. și așezat pe un scaun lung și de 70 cm. înalt.

Dulapul fiind gata, am început să adun în el tot ce-mi trebuia pentru intuiție la cl. I. și div. II, pentru șt. naturale la divizia III. și la aritmetică și geometrie.

1. Corpuri geometrice din carton, humă și lemn; măsuri de lungime, greutate, capacitate, monete.

2. Metale diverse, cărbuni, nisip, pietriș, gresie, piatră de var, de construcție și diferite feluri de pământ; țitei cu derivatele lui: benzină, petrolu, vaselină, parafină, păcură; sare albă, vânăță, roșie, etc.

3. Plante cu rădăcină, tulpină și flori; uscate la umbră își păstrează culoarea verde.

4. Diferite feluri de uleiuri vegetale și minerale; produse de natură animală: unt, untură, seu (săpun, lumânări); lână, păr (o bucată de aba sau dimie).

5. Șarpe, lipitoare, râmă, rac, broască și un pește, toate conservate în borcănase cu spirit.

Apoi un epure, un viezure, o barză, o acvilă, o pe-reche rațe sălbatice cu cuib și ouă, precum și alte 14

pasări și păsărele împăiate de mine fără a fi urmat vreun curs de specialitate și fără să fi avut nevoie de multă pricepere sau dexteritate. A împăia o pasăre cu mâna d-tale, nu-i așa, și se pare o imposibilitate, colege Y? Și e foarte natural. Totuș eu te asigur, că ai să poți și d-ta, dacă mă vei urmări tot cu aceeaș atenție. Nici eu nu credeam și nici prin gând nu-mi trecea că am să pot vreodată să împăez o pasăre. Așa, nu știu cum s'a întâmplat, că într'o zi m'am apucat să împăez o cioară împușcată. Dintr'un început am luat-o ca glumă, să văd — fiindcă n'aveam ce face — ce-o să-mi iasă. Am luat un cuțit, i-am crestat puțin pielea pe piept, și apoi cu degetul arătător și cel mijlociu am început să o jupoiu; de altfel și pasărele au pielea durabilă și elastică, așa că la jupuit n'am întâmpinat nici o dificultate. Lucrul a mers ușor, numai la aripi și picioare am avut grija să le jupoi de piele până la coate, iar aci am rețezat cu os cu tot. Mai mare grijă trebuie să fie însă la capul pasării; instrucția cea mai clară și-o dă lucrarea însăși. Până aci a mers, cum a mers, dar acum ce te faci, că ce e drept, când o văzui așa mototol, fără nici o formă, eră cât pe-aci s'o arunc; însă mi-am zis: ia să mai fac o încercare, să vedem ce mi-o mai ieși?

După ce am sărat puțin pielea pe partea dinăuntru ca să nu se strice, am luat o mână de călți și cu un bețișor i-am vârît pe cioc, pânăcând capul și-a recăpătat forma. Mai semănă a cioară acum, ceeace mă făcù să prind curaj și să lucrez înainte cu mai multă credință în izbândă.

Am continuat apoi cu umplutul și în restul corpului, până când am crezut eu că a ajuns la mărimea naturală. Cu un ac am cusut pe piept și pânțece, peunde tăiasem cu cuțitul. I-am cusut apoi ciocul, care stătea deschis, vârînd acul prin nări așa ca să nu se cunoască cusătura.

Terminând toate acestea, am luat trei bucăți de sârmă, de grosimea unui paiu de grâu mai grosior (întotdeauna, grosimea sârmei depinde de mărimea pasărei),

ascuțite la câte un capăt. Cea mai lungă am destinat-o să servească drept coloană vertebrală. Pentru aceasta am vârit-o prin creștetul capului pasărei, prin mijlocul corpului, iar în dreptul piciorului i-am schimbat direcția, făcând-o să treacă prin picior — printre piele și os, — ieșind afară prin talpă. A doua sârmă pleacă tot așa, însă desub gât și trecând prin celălalt picior. În fine a treia sârmă pleacă prin pielea unei aripi fără a schimba poziția penelor, traversează corpul și răspunde prin cealaltă aripă. Fixând bine aripele pelângă corp, am îndoit capetele sârmei deaci ca să țină mai bine și să nu se vadă în afară.

Am fixat după aceea pasărea pe un butuc de lemn, vârand în butuc capetele sârmelor ieșite prin tălpile picioarelor, dupăce mai întâiu am găurit lemnul cu o sulă.

Dupăce am înțepenit-o bine pe rețezătura de lemn, am căutat să-i dau adevărata expresie a formei, îndoindu-i gâtul, îndreptându-i capul, corpul după cerință, și în fine pe ici și pe colea, unde fulgii erau deranjați din timpul lucrului, cu o sârmuliță ascuțită i-am dat la locul lor firesc. În loc de ochi, i-am înfipt în orbite două bolduri (ace cu gămălie) de mărimea unei porumbe și cioara era gata.

Tot așa am împăiat și pe celelalte cari le am, reușind din ce în ce mai bine.

Cu muzeul școlar astfel alcătuit, mă servesc de minune la aritmetică, intuiție și șt. naturale.

Pentruca învățământul intuitiv să se întindă și la celelalte obiecte de învățământ ca religie, geografie, istorie, etc., pelângă altele, am recurs la o lampă de proiecțiuni (lanternă magică), pe care mi-am procurat-o din produsul material al unei alte serbări școlare. Și fiindcă mulți colegi m'au întreat și m'au rugat să le dau detalii în această privință, dau aci câteva lămuriri, pe cari le cred folositoare pentru cei interesați.

— Am cumpărat-o dela magazinul de optică A. Menu, Calea Victoriei, București. Prețul ei net este de 140 lei,

iar clișeele (tablourile) se vând separat și costă 1.60 lei bucata.

Clișee împrumută și Casa Școalelor. În urma unei simple cereri ce am adresat-o direct „Muzeului Pedagogic“, Str. Cosma, Nr. 11, București, mi s'au trimis 106 clișee cu diferite și foarte frumoase vederi din Sinaia, Castelul Peleş, câte un colțișor de munte, de pădure cu brazi seculari, apoi scene din viața lui Isus, tablouri de artă, umoristice, etc., etc., care, proiectate cu lanterna au un efect covârșitor, nu numai asupra copiilor de școală, dar chiar și asupra adulților, căci sunt admirabil executate.

O scenă, un tablou astfel reprezentate le vorbesc cât zeci de foi scrise și e de neînchipuit cu câtă înălțare de suflet se despart ei de aceste frumoase petreceri cu ade-vărat copilărești.

„V. N.“

Nic. A. Ionescu
Mavrodin-Teleorman.

Exerciții intuitive.

(Continuare).

Grădina.

Din curte ajungem în grădină. Grădina e îngrădită cu gard. Gardul poate fi de nule, de uluci (stobori), de scânduri, de leături, de droț, gard viu. Gardul e de folos, că nu lasă să între în grădină animalele și oamenii cei răi.

Grădina are formă încolțurată, oblungă sau rotundă.

Grădina e împărțită în mai multe table. Printre table sunt mai multe cărări, pe cari umblăm.

Într'o tablă se află: meri, peri, pruni, cireși, vișini, nuci, pierseci, caisini. Aceștia se numesc *pomi*. Iar tabla în care se află pomii se numește *pomărie*. În altă tablă se află: fasole, salată, varză, ridiche, morcovi, ceapă, usturoiu, petrinjel, cartofi. Acestea se numesc *le-gu-me*. Locul, unde se află numai legume se numește *le-gu-mă-ri-e*.

În altă tablă se află: tulipan, crin, rosă, garoafă, floarea soarelui. Acestea sunt *flori*. Locul, unde se află numai flori se numește *flo-ră-ri-e*.

Prin flori umblă o mulțime de albine. Ele culeg miere din flori. Albinele petrec în coșniță. Locul, unde se țin stupii se numește *stu-pă-ri-e*.

În altă parte a grădinii e sădită vița de vie. Aceasta e *via*. Vița de vie face struguri.

Printre table dealungul cărărilor se află șiruri de coacăză și agrișe. Acestea sunt puse în grădină pentru fructele lor. Tot pentru fructele lor sunt puse și *smeurele*.

*

Ce e 'nalt ca casa,
Verde ca mătasa,
Dulce ca mierea
Și amar ca fierea? (Nucul).

*

Capul, trupul mi-e tot una,
Pe un picior stau totdeauna.
Am cămeși nenumărate
Și le port toate 'mbrăcate. (Varza).

*

La cap limbă cu miere,
La coadă limbă cu venin. (Albina).

Lucrările din grădină.

Primăvara înainte de toate oamenii direg gardurile. Pământul în urma lucrării și-a plantelor slăbește. Pe pământul stors de puteri ducem băligar, îl gunoim.

Pământul gunoît trebuie săpat afund cu hârlețul.

Acesta apoi vine greblat cu grebla cea de fier, pentruca să se sfărâme brușii cei mari. Pământul greblat apoi se calcă în straturi drepte, frumoase, pe o sfoară sau frânghie. Numai dupăce a fost pământul astfel pregătit se seamănă cu legume: salată, varză, morcovi, ceapă, castraveți ș. a. Unele plante se seamănă în răsadniță. Când sunt destul de mari acestea se sădesc. Ca să se prindă, seara le udăm. Plantele buruienose le plivim. Plan-

tele e bine să le plivim după ploaie. Dacă nu plouă înainte de plivire, trebuie să le udăm. Printre plante, ca să crească, trebuie să și săpăm. Dacă sunt prea dese, le rărim, iar dacă nu ploaie, seara și dimineața le și udăm.

Lucrările din grădină le săvârșim cu hârlețul, sapa, grebla, donița de udat, cosorul, scara.

Mărul.

Părțile mărului sunt: rădăcinile, trunchiul, crăcile și ramurile. Tulpina, crăcile și ramurile formează coroana mărului. Tulpina mărului e îmbrăcată în coaje. Coaja e sură-închisă, aspră și brăzdată. Trunchiul sub coaje e lemnos și tare. În mijloc se află măduva. Primăvara ies muguri pe ramuri. Florile mărului sunt albe și miroasă plăcut. După ce se scutură foițele cele albe, rămân merele mici și verzi. Ele cresc încet. Merele sunt fructele mărului.

Părțile fructului sunt: coaja sau pelița, miezul și sămburii.

Mărul e rotund, la capete cam turtit, verde (galbin, roșu), are coadă, coaje verde, miez cărnos și mustos și sămburi negrii așezați în cinci căsuli. Merele coapte le mâncăm. Din mere se stoarce și vin. Oamenii păstrează merele peste iarnă în pivniță, în fân și în gropi făcute în pământ.

Unii oameni le mai uscă. Acestea sunt poame uscate. Pomii trebuiesc îngrijiți bine. Primăvara îi curățim de omide. Vara săpăm pesub ei și printre ei; iar toamna îi ungem cu var, ca să nu-i roadă iepurii.

*

Ce e aceea, ce primăvara înmugurește,
Vara umbrește și iarna încâlzește? (Pomul).

Fasolea.

Fasolea se seamănă în rânduri. Rădăcinile sunt firoase; în loc de tulpină are cotor. Pe cotor se află frunzele, cari au câte trei foi păroase. Tot pe cotor cresc florile, din cari se dezvoltă fasolea, păstăii verzi. În vârful cotorului se dezvoltă ațele, cu ajutorul cărora fasolea se urcă pe pari. Fasolea o mâncăm vara verde (păstăi), iar iarna uscată (boabe).

*

Cercelușul doamnei
În fundul oalei. (Fasolea).

Trandafirul.

Trandafirul are rădăcini și trunchiu lemnos. Pe trunchiu și pe crengi se află o mulțime de ghimpi. Frunzele sunt crestate pe margini cu dinți. Florile trandafirului sunt compuse din o mulțime de foițe colorate. Sunt trandafiri albi, roșii, galbeni ș. a. Trandafirul are miros foarte plăcut, mai ales cel din grădină.

Cel sălbatec face niște fructe roșii lungurețe, ce se numesc măcieșe. Din acestea se fierbe un lictar dulce, ce se folosește la prăjituri.

(Cl. II.)

Comuna.

Toți oamenii cari șed într'o casă și mănăcă la o masă formează o *familie*. Oamenii locuiesc în case. Casele sunt așezate în șir. Mai multe case unele lângă altele formează un *șir de case*. Dincolo de șirul acesta de case se află alt șir de case. Printre cele două șiruri de case se află un loc gol. Pe locul cel gol umblă: oamenii, vite, care, trăsuri ș. a. Locul cel gol, ce se află între cele două șiruri de case se numește *stradă*. Străzile cele largi și frumoase se numesc *străzi principale*. Străzile cele strâmte și scurte se numesc *străzi laterale (ulicioare)*.

Toate străzile cu casele și cu oamenii, cari locuiesc în ele formează laolaltă o *comună*. Fiecare comună are nume. Comuna noastră se numește... Casele (zidirile) sunt de două feluri. Sunt case, în cari nu are dreptul să între fiecare. Casele în cari nu are drept să între fiecare om se numesc case (zidiri) *private*. Casă privată e casa fiecărui om. Sunt apoi zidiri, în cari poate să între fiecare om din comună. Astfel de zidiri se numesc zidiri *publice*. Astfel de zidiri publice sunt: școala, biserica, casa comunală, spitalul, posta ș. a.

Biserica.

Biserica e cea mai frumoasă zidire din comună. Păreții ei sunt foarte înalți. Ferestrele sunt foarte mari și deasupra sunt

boltite. Acoperișul încă e mai mare ca la alte case. Decătră răsărit se află pe acoperiș o cruce, iar în partea decătră apus turnul. Părțile dinăuntru ale bisericeii sunt: altarul, biserica bărbaților și biserica femeilor. Pe păreți se află icoanele. Deasupra cerimea. Cerimea e boltită.

Pelângă păreți se află scaunele și strana. În scaune șed oamenii mai în vârstă. În strane cântă cântăreții. În biserică se mai află: sfeșnice, cădelnițe, candelile, lumânări, prapori, rāpizi, cruci ș. a.

Acestea toate se numesc recvizite bisericești. Biserica e casa lui Dumnezeu, pentru aceasta biserica e loc sfânt.

Moara.

Prin unele comune curge și câte un părău. Lângă părău se află și moară. Părțile din afară ale morii sunt: moara (zidirea), iezătura, vālăul, roata morii, grindeiul.

Părțile dinăuntru ale morii sunt: podul. În pod se află coșul. În coș se toarnă grāunțele. Sub coș se află cele două pietri ale morii.

Piatra de deasupra e găurită la mijloc. Pe acolo curg grāunțele din coș și sunt apucate și fārāmate între pietriile morii. Aci grāunțele sunt prefăcute în făină, care lunecă printr'o gaură în ladă.

Piatra morii cea dedesupt stă locului, iar cea deasupra se învârtește foarte iute. Aceasta se întâmplă așa, că apa depe vālău cade pe roata cea mare deafară pe scocuri și o pune în mișcare. Roata cea mare stă în legătură prin un grindeiu cu o roată mai mică dinăuntru morii ce are măsele. Piatra morii încă stă în legătură cu un fus, care încă are niște măsele. Când se întoarce roata cea mare, măselele roții dinăuntru îmbucă măselele fusului și pune piatra morii în mișcare.

*

Ce-i dai, îți dă;
Cu talpa 'n apă stă. (Moara).

*

Pe poduri ferecate
Trec mii, nenumărate,

Și le taie capetele
 Și le schimbă numele. (Măcinatul).

Locuitorii comunei.

Oamenii, cari locuiesc în comună se numesc *locuitorii comunei*.

După etate.

Copiii, cari nu pot mânca bucate, ci numai sug, se numesc *copii sugători*.

Copiii, cari umblă în cămășuță se numesc *copii mici*. Copiii, cari umblă la școală se numesc *școlari*, iar fetițele *școlărițe*. Copiii, dacă ies dela școală se fac *juni*, iar fetițele *fete*. Feciorii, când sunt de 21 de ani merg la asentare. După ce ies dela cătanie se însoară. Atunci se numesc *bărbați*. Fetele dela 16 ani în sus se mărită. Atunci ele se numesc *femei*. Bărbații dacă încep a îmbătrâni și a încărungi se numesc *moși—moșnegi*, iar femeile *babe*. Pe oamenii cei bătrâni trebuie să-i cinstim!

Locuitorii după ocupațiune.

Oamenii, cari umblă la plug se numesc *plugari*. Plugarul ară, seamănă, grapă, sapă, cosește, seceră, culege, îmblătește și altele.

Pământul se ară primăvara, vara și toamna. Pământul arat se seamănă. Primăvara se seamănă ovăs, cucuruz, grâu de primăvară, apoi trifoiu, mazărice, luțernă ș. a. Toamna se seamănă grâu, săcară ș. a. Acestea toate se numesc *ce-rea-le*. Pământul arat și sămănat se grapă. Grapa cea mai bună e cea cu colți de fier. Aceștia taie brazdele și sfărâmă bruşii, ce au rămas în urma plugului.

*

Masa o face *măsarul*. Cheia o face *fierarul*. Zidul îl face *zidarul*. Acoperișul casei îl face *dulgherul*. Hainele le face *croitorul*. Pălăria o face *pălărierul*. Cismele le face *cismarul*. Măsarul, fierarul, zidarul, dulgherul, croitorul, pălărierul și cismarul sunt *maiestri*. Măsarul lucră cu gilăul, firezul, sfredelul, barda, ciocanul ș. a.

Fierarul lucră cu ciocanul, barosul, nicovala, cleștele, foi, cărbuni, apă. Zidarul lucră cu ciocanul, lopățica, lingura, plumbul ș. a.
„Măestria e plug de aur“.

Sarea se cumpără din boltă (dughiană). Tot din boltă se cumpără zaharul, petrolul, făina ș. a. Zaharul, sarea, petrolul, făina ș. a. se numesc *negoațe*. Oamenii cari cumpără și vând negoațe se numesc *neguțători*. Sunt neguțători de vite, de haine, de bucate, de cărți, de lemne ș. a.

Învățătorul lucră mai mult cu mintea. Cu mintea mai lucră preotul, notarul, medicul, avocatul, judecătorul ș. a. Oamenii, cari lucră mai mult cu mintea, se numesc *dirigători*. Pelângă case sunt oamenii anume plățiți, ca să le ajute la lucrul câmpului. Aceștia sunt *servitorii* și *servitoarele*. Ei slujesc pe plată, care se numește *simbrie*. Servitorii, cari servesc comuna se numesc *servitori comunali* (sătești). Servitorii comunali sunt: *boarul, văcarul, porcarul, păcurarul* ș. a. (Va urmă).

Elegie.*

*De ce nu sum departe,
Unde mă doresc,
La sinul suav al mamei,
Să mă odihnesc.
Și dacă nici acolo
Nu este repaus,
Dacă nici acolo
N'oiu scăpă de gânduri,
Faceți-mi lăcașul
Între patru scânduri.
Apoi... lăsați-mă în pace,
A mea odihnă dulce
Să n'o conturbe nime
Prin plânsul său duios,*

* Dedicatie mamei adorate. (Aflată între manuscriptele profesorului Dr. Petru Pipoș).

*Numai veșteda frunză
Să-mi șoptească lin:
Toate-s trecătoare
În această lume
Plină de amaruri și de chin!*

Dr. P. P.

OFICIOASE.

Puterea educativă a școlii.

Vieța noastră socială este determinată de o amestecătură de idei, cari corespund nevoilor născute de vremile ce trăim. Și cum trebuințele acestei vieți sunt variate, tot așa de variate sunt și ideile ce înfloresc în câmpul atât de bogat al societății moderne. Toate clasele sociale, până aci despărțite prin mari bariere, se întâlnesc în căi de lucruri comune și își măsură puterile lor. În acest contact continuu și aproape nemijlocit, se formează o nouă conștiință socială. Nu e mai puțin adevărat, că această transformare nu se face fără daune și fără pericole. Noi asistăm la unul din cele mai importante fenomene ale societății moderne, la o criză profundă pe toate terenele activității și cugetării omenești.

Și când ne cugetăm serios la aceste fenomene și transformări, involuntar ne întrebăm: »Reprezintă școala de azi idealul social al timpurilor moderne? Găsim în școala modernă așa cum este organizată, sinteza idealurilor sociale moderne, transformate în scopuri educative în raport cu mijloacele educative«.

Școala actuală în diversele ei grade, este pregătitoarea completă și armonică a nouălor generațiuni la vieța socială modernă?

Mintea cercetătorului rămâne perplexă în fața acestor întrebări și dacă cunoștința legislației școlare comparate și experiența vieții de azi, pot ajuta, ca indicii călău-

zitoare în vastul câmp al educațiunii, privirea rămâne confuză, nu numai din pricina deosebirii de evoluție intelectuală și socială dela popor la popor, chiar încă și din nesiguranța de a putea determina exact, care trebuie să fie idealul în care generațiile viitoare se pot întâlni, pentru bunăstarea și fericirea oamenilor, și pentru îmbunătățirea speciei umane. Pentrucă într'adevăr, în chestie de educație, nu este mai greu de pătruns, decât aceea de a formula în mod exact idealul social, cătră care acțiunea școlii să fie îndreptată. Căci nu e nimic mai trebuincios să știm, decât ceea ce vrem să facem din oamenii ce-i educăm.

Educația este opera care face ca omul să se împace cu sine însuș și cu semenii săi. Educația ridică pe om deasupra tuturor ființelor, făcându-l superior, cultivându-i simțurile, făcându-l mai impresionabil și mai bun. Educația e o operă de pace: și acolo unde e pace e și progres. Această mare binefacere pentru omenire, școala este destinată să o răspândească, templu sfânt al luminei și al păcii, îmbrățișând la sânul ei pe toți acei, cari cu drag se apropie de dânsa, pentruca să-i facă fericiți.

Deaici misiunea de învățător e una dintre înaltele vocațiuni de pe pământ, căci numai dela dragostea, cu care dânsii își vor împlini chemarea, se așteaptă fericirea popoarelor, când conștienți de chemarea lor vor și cum să-și îndeplinească sublima misiune ce au îmbrățișat. Pe cât de important este rolul educativ al școlii și pe cât de sublimă e chemarea noastră de educatori pe atât e de grea de îndeplinit; căci ca să poți educa pe alții trebuie să fii însuși în întregime educat: să fii stăpânit de alese și nobile sentimente, să fii prevăzător și cunoscător pedepplin al sufletului copiilor, când întri în școală să te subtragi desub toate grijile lumii materiale, ca să poți servi cu demnitate la altarul luminii ce ți-s'a încredințat.

Luther zice: »Serviciul de învățător este cel mai mare și cel mai bun. Este una din cele mai mari vir-

tuți depe pământ a educă cu credință copiii sâtenilor, ceea ce foarte puțini fac copiilor proprii«. Orice operă omească este închinată unui scop și acestuia se subordonează mijloacele. Și dacă școala trebuie să fie pregătitoare către viața socială, avem lipsă să știm, care-i idealul social, căruia să-i fie subordonate mijloacele de educație și în ce mod trebuiesc elaborate materiile de învățământ cari nu sunt altceva decât mijloacele oferite de progresele culturii pentru a îndeplini în școală ideea educativă.

Dacă întoarcem privirea în jurul nostru, dela căutata liniște a satelor noastre, până la viața agitată a orașelor, aceste mari centre de suflete, rămânem surprinși de nesfârșita prefacere a patrimoniului ideilor obiceiurilor noastre, a tot ce este ca adevărat și intim al nostru, a vieții noastre morale, ce ne-a fost transmisă de generațiunile trecute și așa cum ne-au format-o familiile noastre. Totul să prăbușește în jurul nostru: religiunea strămoșilor noștri, ideile de patriotism, obiceiurile naționale, ce constituiesc fondul educației noastre.

Totul este supus astăzi discuțiunilor, analizei, toate devin discutabile. Ne formăm ca oameni în mijlocul acestei mari crize sufletești, ce trasmite ființei noastre nu forța și curajul, ci deșertăciunea și plictiseala. Viața noastră a devenit plină de griji sarbede, de gândiri vagi; nu este liniștită, agitația o tot cupriude.

Noi dorim să voim, dar nu voim, nu ținem să traducem în acțiuni deliberările noastre. Sentimentele ce odinioară înfrumșeau existența noastră se duc, dispar. Amicițiile devin mai rare nestabile, gata a fi rupte pentru un nimic. Oamenii astăzi uniți mâne sunt în plină desbinare, iar criteriile morale diferă dela fapt la fapt. Și totul se justifică.

În viața socială de azi se desemnează pas cu pas, în sufletele noastre conturul a nouă idei. Noi simțim, că avem nevoie de mișcare, de a viețui, de a iubi. În ascunsurile gândirii noastre agitată de toate îndoielile vieții și ale științei moderne, noi vedem câteodată mijind au-

rora viitorului. Și dacă pe frunțile noastre îndungate, umbrite de scepticism, de preocupățiuni de tot felul apare ca în valuri stinse lumina vieții, izbucnesc totuși din când în când în inimile noastre și primii germeni ai unei nouă vieți morale și sociale.

Vedem deja primele semne, în această undă nouă de viață a plebei, care se căsnește să devină un popor, a poporului ce aspiră la onoarea de a fi cetățean.

Școala, această formă economică de educațiune, corespunzând noualor nevoi ale societății moderne nu poate să nu urmărească desăvârșirea morală a indivizilor singulari, dar mai mult încă trebuie să tindă la formarea colectivă a oamenilor sociali. Urmând acest scop, toate materiile de învățământ din școală trebuiesc să fie așa armonizate, că să distrugă din sufletul copiilor toate sentimentele urite și a le mulcă în inimă sfânta iubire de aproapele și dorința binelui obștesc.

Nu vom putea ajunge acest scop, dacă noi înșine nu vom premerge cu exemple promovând și sădind astfel în inima elevilor în altele sentimente altruiste.

Școalei îi revine rolul, ca să refacă pe om pentru viață. Să formeze pe omul, care nu simte încă din tinerețe sila, plictiseala, cum adese se întâmplă azi; să formeze pe omul, care nici în cele mai triste, nici în cele mai critice momente ale vieții sale să nu se gândească măcar la suprimarea sa însaș. Școala să formeze pe omul ce crede și iubește, care speră și lucrează din plăcere numai de a lucra în folosul obștesc.

Și dacă e foarte important rolul școalei, cu atât mai înaltă e chemarea învățătorului, acestui artist genial al tinerelor generațiuni, care cu jertfa propriei sale existențe țintește să formeze societății cetățeni vrednici, însuflețiți de spiritul sănătos al vieții nouă, ce se răspândește în valuri calduroase atât în orașe cât și la sate.

Învățătorului, azi mai mult ca ori când, îi revine cea mai grea misiune pentru că trebuie să știe ce direcție trebuie să dea sentimentelor altruiste, ca acela în locul prim

să poată fi folositor neamului și patriei sale. Căci în primul rând existența unui popor o asigură gradul de tărie al sentimentelor naționale ce-l stăpânesc.

Iubirea de neam a fost, este și va fi, fără îndoială cea mai perfecționată și puternică armă, cu care în lupta grea a vieții va birui orice popor, menținându-și caracterul etnic și individualitatea lui. Prin cultivarea sentimentului național, iubire de neam și moșie, să facem așa, ca inimile cetățenilor, azi elevii noștri, să bată cu putere la amintirea faptelor glorioase ale înaintașilor noștri Români; iar pentru apărarea drepturilor și a moșiei, când vor fi în stare, să fie gata a se jertfi, arătându-se prin aceasta vrednici de moșii și strămoșii lor. — Aceasta însă numai atunci se va putea face cu succes, dacă sentimentul ce dorim să-l infiltrăm elevilor noștri va fi exact acela, ce stăpânește sufletele noastre, ale educatorilor.

Împrejurările în cari se află școala română azi, nu ne permit să o facem așa precum am dori — totuși având în vedere scopul nobil și datorința ce o avem față de neam, să nu lăsăm să ne scape nici cea mai mică ocaziune pentru întărirea și dezvoltarea sentimentului național. În acest scop să facem dese excursii cu elevii pe la localitățile, clădirile și monumentele istorice unde elevilor li se va explica toate momentele mai însemnate, scoțând în relief vitejia și faptele nobile ale neamului său. — Și aceasta să o facem chiar în dauna altor discipline școlare; căci toate celelalte cunoștințe și-le poate omul însuși chiar și prin diligență proprie, caracter și sentiment național numai prin îngrijirea educatorului se poate dezvolta și întări.

Să ne fie pururea înaintea ochilor, precum s'a zis mai sus, că viitorul unui popor, unui neam depinde dela sentimentele naționale ce-l stăpânesc.

Galșa, 1913.

T. Cherechean.

REVISTE.

„Foaia Școlastică“ în nr. 7 cuprinde la loc de frunte un articol din peana d-lui Dr. Oct. Prie: „Limba română în școlile populare“. În articolul din chestiune se învinuesc cu toată dreptatea manualele școlare, cari cuprind bucăți fabricate anume și cari sunt scrise într'o limbă neînțeleasă decâtă școlari, când mintea lor nu apercipiază cele cetite, ci cel mult aceasta se oprește la forma literilor ori a cuvintelor.

În al doilea articol semnat de D-l A. Maniu: „Valoarea practică a Geografiei“ se constată lipsa de cunoștințe temeinice geografice, chiar și la oameni cu o pretinsă cultură mai înaltă. Răul provine din încărcarea materialului geografic cu o mulțime de date seci precum și din cauza manualelor școlare cari sunt lipsite absolut de tablouri și de vieață.

„Ramuri“ publică în nr. 5—6 din peana d-lui D. Tomescu o conferință, ținută în ziua de 16 martie la șezătoarea Ligei culturale din Ploești și a cercului studențesc prahovan.

În conferința din chestiune d-l Tomescu caracterizează cele 3 generații de oameni, cari au urmat dela deosebirea politică și culturală a neamului nostru: *generația eroică* dela 1848, care a fost călăuzită de cel mai sincer și curat idealism, prin activitatea căreia s'a întemeiat statul român de astăzi. După aceasta a urmat *generația criticismului* dela 1860 încoaci, care s'a aplicat culturii și literaturii noastre precum și stărilor și faptelor de ordine politică, având să stabilească un acord între nouăle condițiuni de vieață politică și între tendințele fundamentale ale sufletului nostru. În sfârșit urmează epoca dela 1900 încoaci, pe care autorul o numește: *epoca realităților naționale*, care prin „eliberarea curajoasă a tinerimei desub orice înrâurire care nu se potrivește cu necesitățile și cu tendințele vremurile noastre“ se va naște acea generație eroică dela 1848, admirată de noi și în zilele de astăzi. Iar toate acestea se vor realiza prin eroism.

„Selecțiunea“ în nr. 2 publică la loc de frunte un articol din peana cunoscutului filoromân Roberto Fava. În articolul din chestiune arată primejdia mare ce o formează slavismul pentru popoarele romanice și cu deosebire pentru România, care se află

într'o mare de popoare slave. D-sa stăruie cu argumente puternice pentru o alianță, ce trebuie să se facă între aceste 2 popoare, care corespunde nu numai rațiunii de interes, dar și celei de sentiment.

În articolul următor D-l Mircea Russu Șirianu sub titlul: „Progresul ideii latine“ scoate în relief patriotizmul adevărat, credința, precum și curățenia moravurilor familiare ale poporului italian, concludând, că un popor care este cuprins de aceste idealuri este menit să trăiască și să-și satisfacă dorinței sale de expansiune.

CRONICA.

Unde se lucrează cu adevărat, în Ardeal pentru neam. La Ckela Turzno, departe de oraș și de plăcerile lui enervante, lipsit de un cerc de oameni egali în cultură și în vederi, în două chilii mici, încât abia te poți întoarce în ele, își dăpână vieața împreună cu nevasta și trei copilași un luminător smerit al poporului. Din cele două odăi, una în timp de iarnă servește și de bucătărie. În cealaltă un pat, o masă, un divan, câteva scaune și un dulap plin de cărți bine rânduite, iată podoaba și confortul unui dascăl român dela sate.

Abia ne desmorțim membrele de frigul ce ne-a cuprins în lunga călătorie cu trăsura, abia ne împrietinim cu mici copilași cu ochi negri și expresivi, cum numai copiii de Român îi au, și sunetul clopoțelului dela școală ne aduce aminte de scopul venirii noastre.

Din fereastra locuinței dascălului vedem întreg satul. La sunetul clopoțelului ies de prin case țărani bine făcuți. Subsuoară cu câte o carte și cu un caiet se îndreaptă tacticoși și gravi spre edificiul școlii.

Se începe examenul cu „elevii“ cursului analfabeților. Când intrăm în sala spațioasă a școlii, zidită după toate poruncile d-lui inspector, băncile, în cari altădată stau copiii sburdalnici, sunt pline de țărani, cari așteaptă cu o seriozitate uimitoare momentul, când au să-și dea seamă despre ce au învățat. Rând pe rând se scoală „elevi“ mustăcioși și cu glas sonor și sigur

cetesc pe apucate din abecedarele dăruite de „Asociație“. În vremea ce noi răsfoim prin caietele scrise pentru examen, un țăran înșiră dictando pe tabla neagră litere și cuvinte scrise.

Mâna grea „a elevului“ deprinsă cu coarnele plugului și cu coada aspră a sapei, scrie, scrie cu o ușurință uimitoare litere rotunde și cifre lungurețe.

Un alt elev rezolvă tot pe tablă, mici teme din matematică, cari dovedesc că în cele două luni cât a ținut cursul elevii și-au însușit și elementele de comput: adaugerea, subtragerea etc.

D-nul învățător își frecă cu îndestulare mâinile, iar în ochi migește o lumină care, tradusă în cuvinte, înseamnă: îndestularea sufletească a unui om, ce și-a împlinit o datorie față de neamul său, pe care îl iubește poate mai mult decât cei ce ni-o spun de atâtea ori la masa întinsă, în cuvinte bine ticluite...

*

Urmează partea a doua a serbării. Pe masa din frunte se desfac pachetele și din ele ies la iveală zeci și sute de cărțicele nouă. O mică piramidă din tot ce a produs mai bun literatura populară.

„G. T.“

Sărbătorirea în Ardeal a poetului Goga. După sărbătorirea grandioasă a poetului Goga la București, pentru succesul extraordinar a piesei „Domnul notar“, a urmat în 12/25 martie sărbătorirea poetului aici acasă la noi, în Ardealul atât de des cântat de poetul „pătimirii noastre“.

La banchetul dat decătră societatea din Sibiu, în onoarea poetului, care a câștigat atâta glorie neamului românesc de pretutindeni, s'au rostit discursuri înălțătoare, cari vor avea un netăgăduit rol educativ pentru generațiunile tinere în îndrumarea idealului nostru de unitate culturală, ce se manifestă tot mai hotărât în zilele noastre.

INFORMAȚIUNI.

Examenele dela preparandia gr.-or. rom. din Arad. Aflăm că examenele de curs și calificăție de curs la preparandia din Arad încep la 8/21 maiu, întâiu dela cursul IV. ped., iar examenele de curs, de calificăție de curs I—III și de calificăție învățătoarească finală la 9 (22) iunie.

Examenele elevilor de clasa a VI. In Nr. 20. a. c. al organului „Néptanitok lapja“ a apărut ordinațiunea ministrului de culte și instrucțiune publică Nr. 57.729/914 care regulează definitiv aceasta afacere. Conform acestei ordinațiuni, școalele vor fi împărțite în cercuri și în fiecare cerc va fi exmis un inspector guvernial pentru ținerea examenelor. Acești inspectori (revizori) vor fi permanenți și cu consimțământul organelor superioare a susținătorului de școale pot fi denumiți ca atari revizori și învățători directori școlari cari nu sunt în serviciul statului. Revizorii guverniali vor asista la examenul elevilor de clasa a VI din fiecare școală și vor supraveghia mersul învățământului și în decursul anului. Acești revizori însă pot fi destinați și înlocuiți cu alții ori când prin comitele suprem. Examenele se țin în școala unde a studiat elevul de clasa a VI, sub prezidiul reprezentantului superiorității diecezane. Prezența revizorului guvernial însă este necondiționată. In absența lui nu se poate ține examenul. Examinarea o face învățătorul școlai, dar pot pune întrebări direct și reprezentantul superiorității diecezane precum și revizorul guvernial. Materialul examinării îl stabilește revizorul guvernial în conțelegere cu învățătorul. După examen se ține o consfătuire examinatorică care stabilește rezultatul. La această conferință iau parte: prezidentul, învățătorul, directorul școlar, catihetul, reprezentantul autorităților școlare din loc și revizorul guvernial. Calculul examenului, cu ascultarea opiniei învățătorului, a prezidiului, — luând în considerare și prestațiunile din cursul anului școlar, — îl stabilește revizorul guvernial. La religiune dreptul de examinare și clasificare este exclusiv al catihetului eventual și al reprezentantului organelor superioare bisericesti. La repețirea examenului în anul următor, se îndrumă acei elevi cari au raportat calculi neîndestulitori din două obiecte. Cei ce au căzut numai dintr'un singur obiect se consideră de trecuți. Fiecare școală poporală este deobligată a purta registru despre elevii clasei a VI și despre testimoniile de absolvare a acelora. Absolutorul îl face și extradă gratuit directorul școlar, care e și răspunzător pentru autenticitatea aceluia, dar valabilitatea e condiționată de subscrierea revizorului guvernial. — Ordinațiunea aceasta are ca anexe și toate formularele de tipărituri cari — în limba maghiară se împart gratuit de tipografia academică. Susți-

nătorii școalelor pot țipări registrele școlare și atestatele absolvenților pelângă limba statului în coloană și cu limba română. Numele școlarilor se vor introduce însă dupăcum este în extrasul matriculei civile.

Duplicate de testimonii în chestia dreptului electoral. În nr. 15 al organului „Néptanitók lapja“, se publică ordinațiunea ministrului de culte și instrucțiune publică privitor la executarea §§. 49 și 51 a articolului de lege XIV din 1913 despre alegerea deputaților dietali, cari dispune: *In scopul legitimării dreptului electoral e permis a extradà ulterior atestat despre absolvarea claselor IV—VI a școalei populare elementare numai pe baza ziarelor de progres și a consemnărilor școlare conduse sistematic de odinioară, din cari se poate constată identitatea personală a respectivului și aceea că din obiectele propuse în clasele IV—VI a școalei populare a obținut cel puțin calcul îndestulitor sau că în general a absolvat cu succes clasa.*

Ziarele școlare înainte de anii 1900/901 vor fi perforate și sigilate decătră autoritatea administrativă locală, pelângă susceperea ziarelor aflate în protocol, luat în două exemplare, subscris de respectivul exmis și învățătorul director școlar în a cărui grije se lasă acele ziare. Dacă cutare școală s'a sistat, ziarele se preiau în grija organelor administrative.

Inspectorii regești, cu ocaziunea celei mai apropiate vizite, vor controlă ziarele perforate și sigilate și încât ar observà scăderi ori greșeală, face arătare comisiei administrative pentru luarea măsurilor de îndreptare. Tot atunci perforează și sigilează inspectorul regesc ziarele școlare dela anul 1900/901 încoaci, iar unul din protocoalele luate îl transpune organelor administrative locale.

Celce dorește a căpătà testimoniul despre absolvirea claselor IV—VI a școalei populare elementare, cu scop de a-și legitimă dreptul electoral, pentru extradarea duplicatului se va întoarce: a) *la conducătorul actual al școalei în care a umblat atunci*, b) iar decumva acea școală s'a sistat la primarul respective antistia comunală.

Deasupra testimoniiului scriem: Másodlat. „A Közigazgatási hatóság által lepecsételt 1896/7 iskolai évi napló alapján“.

Acest duplicat, încolo, trebuie să conțină exact numai datele cuprinse în ziarul școlar. Ce lipsește din ziare va lipsi și din duplicat.

Duplicatul astfel compus și provăzut cu nrul exebițional al a. c., cu datul când s'a extradat și subscrierea conducătorului școlar, învățător, director școlar, se predă respectivului pelângă protocol de înmanare ori i se trimite pe postă tot cu protocolul de înmanare respective expediție.

Decumva conducătorul școlaei află, că ziarul depe timpul umblării la școală aceluia ce vine să ceară testimoniu s'a prăpădit, nu mai există, sau că fiind manc n'a fost sigilat de organele în drept, este îndatorat a îndrumă pe respectivul la comisia permanentă de conscrierea alegătorilor cu scop de a face examenul prescris de §§. 50. 51. ai art. de lege XIV. din 1913.

Dacă școala la care a umblat respectivul s'ar fi sistat, atunci pentru scoaterea duplicatului de testimoniu îl îndrumă la antistia comunală, unde să păstrează ziarele acelei școlae.

Sinodul eparhial ținut în Dumineca Tomii și zilele următoare cu puțină excepțiune a decurs după șablonul îndatinat. S'a cetit și luat la cunoștință rapoartele senatelor dela ambele consistoare, s'a supracenzurat și aprobat socoțile anului trecut și preliminarele anului viitor, cu puține și neînsemnate schimbări. Chestiuni mai importante din punctul nostru de vedere au fost: Întregirea salarelor profesorelor cu ajutor de stat, care, între condițiunile puse de guvern, nu s'a primit, ci s'a îndrumat consistorul a căută spre acest scop mijloacele trebuincioase din izvoare proprii; pentru înmulțirea învățătorilor s'a urcat bugetul privitor la întreținerea gratuită a mai multor tineri în preparandie; s'a decis adaptarea internatului din Beiuș cu suma de 100 000 cor.; și s'a regulat chestiunea de mult târăgănată a diurnelor de conferință învățătoresți, dându-se îndrumare consistoarelor, a dispune, ca fiecare comună bisericească să susceapă în preliminarul său de fiecare învățător cel puțin 20 de coroane spre acest scop.

Conferința de primăvară a desp. protopopesc Arad s'a ținut sâmbătă la 9 maiu st. n. în comuna Semlac. Învățătorii, sosiți în presară, la 7 ore dimineața erau deja întruniți în biserică la chemarea Duhului sfânt și părăstasul celebrat pentru membrii răposaji. Îți eră drag să vezi la sfântul altar pe octogenarul preot Adamoviciu emulând și acum în cântări cu tinerul și vrednicul său coleg Țucra, ambii stimați și iubiți de credincioși. După serviciul divin,

tânărul învățător Ștefan Ponta, a ținut cu elevii săi o prelegere practică din fizică despre curentul electric și foloasele lui practice. La 9 ore, prezidentul despărțământului Ștefan Roja, într'o cuvântare actuală și foarte instructivă, arătând însemnătatea întrunirilor învățătoarești, declară conferința de deschisă. Salută de binevenire membrii adunați în număr aproape complet și pe distinșii oaspeți, accentuând prezența plăcut surprinzătoare a corpului învățătoresc dela școalele maghiare din localitate, a părintelui Ionescu din Tornea și a preoților locali în fruntea număroșilor lor parohieni în mare parte femei, mamele școlărilor. Absența unor învățători din nemijlocită apropiere și îndeosebi neatențiunea învățătorilor români gr. cath. a dat anză la diferite presupuneri. Dintre afacerile dezbătute în această conferință bine succeseasă amintim aici: Sărbătorirea învățătorului pensionat Gregoriu Roșu, care a servit școala română din această comună 40 de ani. După discursurile festive rostite de prezidentul despărțământului Ștefan Roja și de prezidentul general Iosif Moldovan, s'a predat sărbătoritului coleg diplomă de onoare în numele reuniunii, care primindu-o dă expresiune sentimentelor de mulțămintă și recunoștința ce o păstrează și acum față de școala română, de colegii săi învățători și de reuniunea la care a ținut cu credință în tot decursul activității sale. Impresiile acestor momente, produse îndeosebi asupra poporenilor elevi și eleve ale sărbătoritului au stors lacrimi din ochii celor prezenți. — A urmat apoi foarte interesanta disertațiune a învățătorului Ioan Cadar din Sâmbăteni despre „Activitatea extrașcolară a învățătorului“ care o oră întreagă a ținut auditorii în cea mai încordată atențiune. S'a și decis unanim, recomandarea acestei disertațiuni pentru programa adunării generale. Învățătorul Romul Tăucean a cetit o prelegere la carea a fost angajat oficios. S'au cetit unele dintre rapoartele cerute dela membrii despre activitatea lor extrașcolară din a. șc. curinte și s'au luat dispoziții, că asemenea rapoarte să se facă de învățători an de an cuprinzându-se în rapoartele biuroului ca date statistice. După terminarea afacerilor de natură administrativă, învățătorii s'au constituit în conferință electorală, în care, pelângă stabilirea proiectului de programă pentru congresul învățătorilor din mitropolie, au ales ca delegați la acel congres pe Iosif Moldovan învățător director școlar în

Arad și pe Ștefan Roja învățător director școlar în Pecica. La amezai s'au întrunit toți la un prânz comun, petrecând împreună încă vre-o câteva momente plăcute în societatea fruntașilor cari mai arată interes față de școala română.

Conferința învăătorească din tractul ppesc Buteni s'a ținut joi în 1/14 maiu a. c. Cu acea ocaziune s'a ascultat prelegerea inv. din loc Cornel Voda despre „Intinderea corpurilor“. Prelegătorul a făcut plăcere prezenților prin experimentarea atât de practic făcută cu recvizitele fizicale.

Tănărul Romul S. Boșcaiu a predat liber o frumoasă dize-tațiune „Din lumea largă“ care a fost ascultată cu plăcere. Ambilor li-s'a exprimat laudă pentru sirguința desvoltată.

S'a discutat cu seriozitate asupra disertatiunei dlui Vancu, în care întreabă „Care e cauza de institutele preparandiale nu sunt cercetate de mai mulți elevi, iar tănării de ?zi nu se aplică pe cariera învăătorească?“ și s'a ajuns la înțelegerea că, cauza ar fi dispozițiunile legilor mai nouă, cari în parte îngreunează poziția învățătorilor confesionali rom. iar de altă parte pretinzându-se 4 clasă medii, poporul sărac care serviă până acum contingentul recerut de învățători, nu mai e în stare a suportă spesele, apoi și cari studiază IV cl. aceia trec la preparandiile de stat sau pe alte cariere, unde au o vieată mai liniștită.

Neplăcut a atins pe membrii desp. raportul cassarului, din care s'a constatat, că desp. are o restanță de peste 600 cor.

S'a constatat că acele restanțe sunt parte la învățătorii îndepărtați din tract, parte la cei penzionați ori pe cale de a se pensionă, deci a fost rugat com. central a dispune sau încassarea sau ștergerea acelor sume de pe tractul nostru.

Pentru reprezentarea inv. din tract la congresul inv. ce se va țineă, au fost aleși Nicolae Boșcaiu și Ioan Borlea.

În această adunare s'a înscris de membru ajutător dl Dr. Sabin Dan adv. în Buteni.

S'a designat apoi lecțiunile ce vor aveă să le propună membrii cari vor fi so.țați în adunarea viitoare ce se va țineă în Borossebes.

Congresul învățătorilor români. Conform îndrumărilor primite dela prezidiul central, conferințele învățătorilor din despărțămintele protopopești aparținătoare, au ales dejă delegații lor pentru congres și anume:

- Desp. protop. Arad pe: Iosif Moldovan și Ștefan Roja.
 „ „ Șiria pe: Dimitrie Olariu și Pavel Dârlea.
 „ „ Hălmașiu pe: Mihaiu Vidu și Axentie Popovici.
 „ „ Chișineu pe: Dimitrie Boar și Ioan Crișan.
 „ „ Buteni pe: Nicolae Boșcaiu și Ioan Borlea.
 „ „ Radna pe: Vasiliu Iliș și Traian Givulescu.

Despărțământul protopopesc Boroșineu n'a făcut raport despre alegere nici până azi, cu toate că termenul ultim erà fixat pe ziua de 1/14 maiu a. c.

Manuale aprobate pentru școalele cu limba română:

ABC-dar prima carte de cetire română de Iosif Moldovan și consoții edițiunea a IX. aprobată sub nr. 4745/912 consistorial și 127382/1912 ministerial. Prețul 40 fil. Acest manual ilustrat nu conține nimic mai mult decât ceea ce se poate da în mâna unui băiat de 6 ani și se poate executa cu succes îndecursul unui an școlar. Original în felul său. De dragul gingașului copilaș de 6 ani am omis tot ce l-ar putea încurea, titluri de subimpărțiri, interpunctuațiuni neînțelese și fără scop în această clasă, ba de dragul lui am eliminat și titlul cărții, pe care el încă nu-l știe ceti și l-am înlocuit cu chipul drăgălaș al unui școlar în port național. Cartea care se poate folosi cu succes la toate metodele uzitate: scriptologie, cuvinte normale și fonomimică.

A doua carte de cetire română ilustrată, de aceiași autori, ediția VII. aprobată sub nr. 4744/912 consistorial și 136812/912 ministerial. Prețul 40 fil. Această carte, foarte originală în felul său, conține o serie de exerciții pentru a ușorà trecerea dela ABC-dar, apoi bucăți de cetire în ziceri scurte și înțelese din cercul exercițiilor de vorbire prescrise pentru această clasă. Descrierile și anecdotele scurte sunt provăzute cu chipuri foarte interesante și originale.

A treia carte de cetire română ediția a IV. de aceiași autori aprobată sub nr. 4743/912 consistorial și 136813/912 ministerial. Prețul 60 fil.

A patra carte de cetire română ediția a II. aprobată sub nr. 6630/913 consistorial și 103233/910 ministerial. Prețul 60 fil.

Carte de cetire pentru elevii claselor V. și VI. ediția II aprobată prin nr. 8430/911] consistorial și 30696/1914 ministerial. Prețul 1 cor. Despre această carte recenzentul Ven. Consistoriu zice: „În privința limbei și a stilului întrece și pe cea mai bună carte de cetire la noi, a lui Popescu, prelucrată de Dr. Șpan, fiind scrisă în ziceri scurte și bine înțelese“.

Limba maghiară pentru clasele I—III de Iosif Moldovan și Iuliu Groșorean ediția a IV. aprobată de Ven. Consistoriu sub nr. 6630/913 și de înaltul guvern sub nr. 30696/914 despre care recenzentul ministerial zice: „Cu acest manual școlar, autorii au scos la iveală un op foarte succes, prin care se face mai cu înlesnire învățarea limbei maghiare“. Prețul 50 fil.

Recomandăm aceste manuale în atențiunea d'lor învățători.

O opinie frumoasă. Credem a face bune servicii școalelor și învățătorilor noștri publicând în traducere după originalul maghiar această recenziune oficioasă a expertului ministerial *dl Daniel Gabor învățător director școlar în Făgăraș*:

„*Limba maghiară manual pentru elevii claselor I., II. și III a școalelor populare române ediția a IV. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșorean.*

Autorii, în ediția de față, au prelucrat operatul conform recerintelor legale și pedagogice, considerând dorințele exprimate în recenziunea anterioară.

Dispozițiile regulamentului, edat în anul 1896 sub nr. 1940 prezidial, le-au considerat cu strictete. Și adecă operatul nu numai că nu conține învățături antipatriotice ori anticonstituționale, dar din ultimul punct de vedere corespund foarte isteți recerintelor în legătură cu cunoștințele geografice, — începând dela comună și până la încheierea tractării comitatului.

Asemenea satisfac autorii recerintelor religioase morale pentru că corespund neexcepțional prescrișelor educațiunii religioase morale.

Prelucrarea manualului au făcut-o autorii, ținând în vedere pretenziunile planului ministerial.

Satisfac pedeplin pelângă aceasta încă și receirntelor școlare în privința învățământului, modul de predare și extensiune,

pentru că punctul de vedere al materialului prescris îl consideră perfect, dezvoltând cunoștințele în mod progresiv dela noțiuni cunoscute la cele necunoscute.

Materialul suscept este perfect de ajuns elevilor din aceste clase inferioare. Conform recenziunii anterioare autorii și-au îmbogățit cartea, nu numai cu poezii patriotice, ci și cu vre-o câteva piese din materialul prescris în planul de învățământ.

În acest operat, construcțiunea zicerilor — după cum am amintit și în recenziunea de mai înainte — este scurtă și lămurită și corespunde în mod neexceptionabil gradului intelectual al școlariilor.

Piese — foarte corect — sunt scurte, așa că învățătorii le pot predă ușor, iar micii școlari și le pot însuși jucându-se.

Fiind limbajul luminos și unguresc nici din punct de vedere al limbei nu cade sub excepțiune.

Conform celor de sus, autorii arată progres și prin compunerea operatului, față cu edițiunea trecută și dejă aprobată.

Prețul e moderat și în ediția prezentă operatul corespunde întru toate recerînțelor §§-lor 17 și 20 ai articolului de lege XXVII din anul 1907.

Sentimentele patriotice le deșteaptă în micii școlari, poeziile foarte corespunzătoare.

Constat cu o cale, că acest manual nu conține descrieri ori desemnuri tehnice despre forturile militare ori informații cu referire la împărțiri teritoriale din Ungaria, așa că nu poate cădea nici sub excepții de astfel de natură.

Pe baza celor de sus, opinionez manualul de admisibil.

† **Caz de moarte.** În 19 a lunei curinte confratele nostru Mihaiu Mihui, învățator în Chisindia protopresb. Buteni a îndurat o grea lovitură a sorții, pierzând pe iubita sa soție, care după o convetuire fericită de 5 ani, în cea mai frumoasă etate abia de 22 ani și-a dat nobilul ei suflet în mâinile Creatorului, lăsând în greu doliu pe nemângăiatul său soț și un mic orfan abia de un an. — Dumnezeu să-o odihnească, iar greu încercatului nostru coleg să-i dea putere spre a-și putea îndeplini acum dubla misiune de părinte!

Glumă proastă. Învățătorul *Petru Ciucur* din Secusigi (com. Timiș) și-a permis o glumă, care pentru dânsul a avut foarte tristeur mări. Voind a-și răzbună asupra colegului *Demian Sebeșanu*, inv. de asemenea din Secusigi, pentru unele neplăceri avute cu acesta, a publicat în două ziare românești știri tendențioase despre căsătoria fiicei d-lui Sebeșanu. Cauza ajungând la judecătorie, d-l Ciucur s'a apărat cu aceea, că a făcut numai glumă și astfel a fost osândit la 320 cor. pedeapsă cu bani. Tabla reg., unde cauza a ajuns în urma apelării ambelor părți, a *aprobat sentența*, dar așa ca amenda să se subtragă din cauția celor două ziare românești. Dar cauza ajungând și la Curie, aceasta în ședința sa a schimbat amândouă sentințele, osândind pe d-l Ciucur la o lună închisoare.

Congresul învățătorimii române din Bucovina.

Dela Asociația corpului didactic român din Bucovina primim următorul apel:

Cernăuți, 20 mai n. 1914.

În deplină înțelegere cu toate organizațiile învățătoresci române din Bucovina, „Asociația corpului didactic român din Bucovina” convoacă *Intâiul congres cultural al învățătorimii române din Bucovina la Suceava pe ziua de 7 și 8 Iunie st. n. 1914.*

Programa congresului: Sâmbătă, 6 Iunie n. 1914, orele 9 seara: (în otelul Langer) seara de cunoștință.

Duminecă, 7 Iunie n. 1914, orele 9 dim.: Tedeum în biserică vechea Mitropolii, orele 11 a. m.: Conferința dlui Dr. Sextil Pușcariu, profesor universitar în Cernăuți, orele 4 p. m.: a) Conferința dlui Dr. Iancu I. Nistor, profesor universitar în Cernăuți: Desvoltarea școlii primare din Bucovina, b) Educația învățătorimii (raportor: Dimitrie Moldovan, învățător în Bilca).

Luni, 8 Iunie n. 1914, orele 8 dim.: a) Conferința dlui Dr. Onisifor Ghibu, inspector școlar în Sibiiu: Școala primară și viața dela țară, b) Naționalismul în școala română (raportori: Gavril Rotică, învățător în Câmpulung, pentru școala primară și Vasile Greciuc, profesor în Câmpulung, pentru școala secundară), c) Activitatea extrașcolară a învățătorilor și învățătoarelor (raportor: Donstantin Cozmiuc, dirigent școlar în Brașca), în pauza dela ameazi: Vizitarea monumentelor Sucevii (ruinele, bisericile etc.)

sub conducerea dlui Filaret Doboș, profesor în Suceava, orele 4 p. m.: a) Organizația învățătorimei (raportor: Dimitrie Gavrilescu, dirigent școlar în Poiana-Stampi-Coșna), b) Eventuale, orele 9 seara: Concert și serată dansantă (concertul se va anunța prin afișe speciale).

Ziua de Mărți, 9 Iunie n. 1914, e rezervată pentru excursiuni.

Vă invităm respectuos să participați la întâiul congres cultural al învățătorimii române din Bucovina.

Toți cei ce sunt hotărâți să participe sunt rugați să se anunțe cel puțin cu 5 zile înainte la comitetul de primire din Suceava (Asociația învățătorilor români din districtul Suceava în Suceava) ca aceasta să poată griji de încadrare.

Pentru toate discuțiile dela congres e valabil regulamentul alăturat, care va fi aplicat cu toată rigurozitatea.

Biroul Asociației:

George Tofan
președinte.

Ion Vlona
secretar.

Ion Abager
casier.

BIBLIOGRAFIE.

Dr. Avram Sădean : „Date nouă despre Gheorghe Lazăr“ se numește noua lucrare a zelosului prof. dela școala normală din Arad, care e totodată și un harnic cercetător al trecutului neamului nostru, răscolind cu mare râvnă vechile arhive din cari scoate la suprafață cu multă pricepere date prețioase referitoare la cultura neamului nostru din acest colț de țară.

Lucrarea de față a d-lui Sădean întregeste în mod simțitor datele referitoare la viața sbuciumată și activitatea prodigioasă a celui modest și mare dascăl care a fost *întemernătorul culturii noastre naționale* și a cărui figură de mucenic va rămâne pururea ca un simbol înaintea adevăraților dascăli, cari dacă nu ar gustă din amarul din care a gustat Lazar, s'ar pierde nimbul de apostol și mucenic a unui neam ce s'a împletit cea mai frumoasă cunună din suferințe.

Datele acestea le putem privi ca un izvor de întărire și de mângâiere pentru ceice dat ne-a fost de soarte să purtăm jugul cel greu pe care l-a purtat Lazar: de întărire, pentru că vedem la lumina istoriei, că numai prin suferințe putea ajunge la victorie; de mângâiere, pentru că vede, că cu mult mai mari au fost suferințele înaintașilor noștri, cari au golit până în fund păharul.

Din cercetările sale istorice dl Sădean indeplinește incontestabil un mare rol educativ infiltrând în sufletele tinerimei și-a dăscălimii primare învățăturile de aur a unui trecut sbuciumat, din care putem învăța foarte mult.

Recomandăm cu căldură această nouă contribuție a d-lui Sădean pe terenul istoriografiei române.

Se află de vânzare la Librăria diecezană precum și la autor în Arad. Prețul 1 cor.

Sumarul:

R: „Relativitatea educațiunii“; *Nic. A. Ionescu:* „Cum mi-am făcut muzeu școlar la școala mea“; „Exerciții intuitive“; *Partea oficioasă:* *T. Cherechean:* Puterea educativă a școlii. *Reviste:* „Foaia Școlastică“; „Ramuri“; „Selecțiunea“. *Cronica:* „Unde se lucrează cu adevărat, în Ardeal pentru neam“; „Sărbătorirea în Ardeal a poetului Goga“. *Informațiuni. Bibliografie.*
